

Zeszyty Naukowe Wydziału Ekonomii i Finansów
Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego
im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu
Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne
Zeszyt 3 (2022)
DOI <https://doi.org/10.24136/sepia.2022.013>

Kinga Gazda¹, Aleksandra Drabik²

INWESTYCJE JAKO DETERMINANTA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORSTWA

Streszczenie

Celem artykułu jest ocena znaczenia działalności inwestycyjnej dla rozwoju przedsiębiorstw.

W artykule omówiono pojęcie i cechy przedsiębiorstw oraz istotę i klasyfikację inwestycji realizowanych w przedsiębiorstwie. Wykorzystując dane statystyczne przedstawiono poziom i strukturę nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w latach 2016-2021.

W warunkach gospodarki rynkowej każde przedsiębiorstwo powinno realizować działalność inwestycyjną, bowiem jest to czynnik wpływający na tempo rozwoju przedsiębiorstwa.

Słowa kluczowe: inwestycje, przedsiębiorstwo, nakłady inwestycyjne.

1. WSTĘP

Inwestowanie to działalność gospodarcza o odroczonej efektywności. Inwestycje powinny stanowić integralną część strategii rozwoju przedsiębiorstwa, wpływając na zwiększenie efektywności funkcjonowania jednostki i podniesienie jej wartości rynkowej.

Sformułowanie optymalnej strategii wymaga uwzględnienia wielu czynników o różnorodnym charakterze, m.in. działań konkurencji, zachowań klientów, polityki państwa, koniunktury gospodarczej, zasobów firmy itp. Podejmowanie decyzji rozwojowych wiąże się z ponoszeniem ryzyka przez inwestora, jak i podmioty finansujące lub współfinansujące przedsięwzięcia. Przedsiębiorca inwestor nigdy nie ma pewności

¹ Studentka II roku, studia I stopnia, Kierunek: Ekonomia, Wydział Ekonomii i Finansów, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu.

² Studentka II roku, studia I stopnia, Kierunek: Ekonomia, Wydział Ekonomii i Finansów, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu.

co do ostatecznego powodzenia dokonanych wyborów strategicznych. Inwestycje na początku wymuszają na firmie wiele wyrzeczeń, jednak w przyszłości przynoszą korzyści. Pomagają utrzymać proces postępu cywilizacji. Wybór inwestycji stanowi zawsze ryzyko, dlatego przy podejmowaniu racjonalnych decyzji należy wykorzystać rachunek ekonomiczny.

Inwestycje realizowane przez przedsiębiorstwa mogą być traktowane jako przejaw realizacji ich strategii rozwojowych, czy przejaw kreatywnego przygotowania przedsiębiorstwa do działania czego konsekwencją może być wzrost rozwoju przedsiębiorstwa. Dlatego za zasadne wydaje się określenie celu artykułu jako ocenę znaczenia działalności inwestycyjnej dla rozwoju przedsiębiorstw.

2. POJĘCIE PRZEDSIĘBIORSTWA

W gospodarce rynkowym podstawowym podmiotem funkcjonującym na rynku jest przedsiębiorstwo. Dzięki ich efektywnej działalności stale rośnie poziom życia społecznego oraz dochód narodowy³. W literaturze przedmiotu nie istnieje jednoznaczna definicja przedsiębiorstwa, ale cechy tego podmiotu są opisane m. in. w teorii ekonomii, prawa, socjologii.

Najpopularniejsza definicja przedsiębiorstwa określa przedsiębiorstwo jako podmiot, który w celu pozyskania zysku samodzielnie prowadzi działalność gospodarczą związaną z zaspakajaniem potrzeb innych jednostek poprzez produkcję dóbr lub świadczenie usług. Należy również zaznaczyć, że w prowadzonej działalności za wszelkie ryzyko z nią związane odpowiedzialni są właściciele⁴.

Natomiast prawna definicja przedsiębiorstwa występuje w Kodeksie cywilnym, który nazywa przedsiębiorstwo „(...)zorganizowanym zespołem składników materialnych i niematerialnych przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej”⁵.

Obejmuje ono w szczególności:

1. oznaczenie indywidualizujące przedsiębiorstwo lub jego wyodrębnione części (nazwa przedsiębiorstwa);
2. własność nieruchomości lub ruchomości, w tym urządzeń, materiałów, towarów i wyrobów, oraz inne prawa rzeczowe do nieruchomości lub ruchomości;
3. prawa wynikające z umów najmu i dzierżawy nieruchomości lub ruchomości oraz prawa do korzystania z nieruchomości lub ruchomości wynikające z innych stosunków prawnych;
4. wierzytelności, prawa z papierów wartościowych i środki pieniężne;
5. koncesje, licencje i zezwolenia;
6. patenty i inne prawa własności przemysłowej;

³ S. Sudoł, *Przedsiębiorstwo. Podstawy nauki o przedsiębiorstwie, Zarządzanie przedsiębiorstwem*, PWE, Warszawa 2006, s. 31.

⁴ S. Kasiewicz, H. Możaryn (red.), *Teoria przedsiębiorstwa*, SGH, Warszawa 2004, s. 11.

⁵ Art. 55 Ustawy z 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1360)

7. majątkowe prawa autorskie i majątkowe prawa pokrewne;
8. tajemnice przedsiębiorstwa;
9. księgi i dokumenty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Przedsiębiorstwa są klasyfikowane według wielu kategorii ze względu na ich dużą ilość. Najczęściej używane są podziały ze względu na charakter działalności, liczbę pracowników oraz formę własności. Jednak wszystkie przedsiębiorstwa łączą prowadzenie działalności, której celem jest osiągnięcie zysków w wyniku sprzedaży dóbr albo świadczenia usług.

Tab. 1. Podział przedsiębiorstwa

Charakter działalności	Liczba pracowników	Forma własności przedsiębiorstwa
Przedsiębiorstwa produkcyjne	Mikroprzedsiębiorstwa	Przedsiębiorstwa sektora publicznego
Przedsiębiorstwa usługowe	Przedsiębiorstwa małe	Przedsiębiorstwa sektora prywatnego
	Przedsiębiorstwa średnie	
	Przedsiębiorstwa duże	

Źródło: K.B. Matusiak, *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011, s. 160.

Aktualnie w gospodarce rynkowej dominującą grupą podmiotów są przedsiębiorstwa należące do sektora MŚP. Wykorzystując kryterium ilościowe podziału przedsiębiorstw oraz przy zastosowaniu bezwzględnych mierników wielkości, do których zalicza się liczbę zatrudnionych pracowników, suma bilansowa oraz wielkość obrotów w ciągu roku można dokonać podziału przedsiębiorstw, co prezentuje tabela 2.

Tab. 2. Podział przedsiębiorstwa

Grupa przedsiębiorstw	Liczba pracowników	Suma bilansowa	Wielkość obrotów w ciągu roku
Mikroprzedsiębiorstwa	0-9	max. 2 mln euro	max. 2 mln euro
Małe przedsiębiorstwa	10-49	max. 10 mln Euro	max. 10 mln euro
Średnie przedsiębiorstwa	50-249	max. 50 mln euro	max. 43 mln euro

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Art. 7 Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 162).

Osoba decydująca się na założenie własnej firmy na początku musi wybrać formę prawną prowadzonej działalności. Będzie to mieć wpływ na koszty prowadzenia działalności, sposób w jaki trzeba ją zarejestrować, opodatkowanie firmy oraz odpowiedzialność za zobowiązania podmiotu. Od wyboru formy prawnej przedsiębiorstwa zależy jej późniejsze funkcjonowanie. Można prowadzić działalność indywidualnie lub ze wspólnikami. Do wyboru są następujące formy prawne prowadzenia działalności gospodarczej:

- Jednoosobowa działalność gospodarcza;
- Spółka cywilna;
- Spółki kapitałowe: spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i spółka akcyjna;
- Spółki osobowe: spółka jawna, partnerska, komandytowa i komandytowo-akcyjna.

Ze względu na źródło prawa spółki dzieli się na cywilne, które działają w oparciu o przepisy kodeksu cywilnego oraz spółki handlowe regulowane przepisami kodeksu spółek handlowych.

Jedną z najczęściej wybieranych form prawno-organizacyjnych jest przedsiębiorstwo jednoosobowe. Charakteryzuje się ono tym, że jest własnością jednej osoby fizycznej bez względu na liczbę zatrudnionych pracowników. Osoba ta będąca jednocześnie przedsiębiorcą reprezentuje oraz odpowiada samodzielnie i bezgranicznie za zobowiązania swojej jednostki organizacyjnej całym majątkiem firmy jak i własnym. Ponadto do zalet wyboru tej formy można również zaliczyć to, że przy zakładaniu działalności nie jest konieczne posiadanie kapitału założycielskiego oraz wyłączne prawo właściciela do osiąganego zysku. Istnieją również wady prowadzenia takiego przedsiębiorstwa. Wiązą się one m.in. z niebezpieczeństwem poniesienia straty, wystąpieniem bariery kapitałowej czy niskimi świadczeniami socjalnymi⁶.

Istnieje wiele cech, które przedsiębiorstwo musi spełniać, aby właściwie funkcjonować. Dzięki tym cechom każde przedsiębiorstwo różni się. Do najważniejszych cech przedsiębiorstwa należą: osobowość prawna, odrębność ekonomiczna, odrębność organizacyjna, odrębność organizacyjno-techniczna oraz odrębność terytorialna.

3. DETERMINANTY ROZWOJU PRZEDSIĘBIORSTWA

Rozwój jest kluczowym elementem funkcjonowania przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa jako podmioty wykonawcze kreowanej przez państwo i samorządy polityki gospodarczej, nieustannie dostosowują własną strategię funkcjonowania do możliwości ciągłego rozwoju. Wraz z możliwościami rozwoju pojawiają się bariery. Samo przedsiębiorstwo również generuje determinanty i bariery wpływające na rozwój, dlatego istotne jest, by optymalnie wyznaczyć cele i strategię rozwoju jednostki gospodarczej.

W literaturze przedmiotu występuje wiele definicji pojęcia rozwoju. Najczęściej jest ono określane jako zmiany zachodzące w systemie przedsiębiorstwa oraz w jego mikro- i makrootoczeniu zapewniające zwiększenie i utrzymanie przewagi konkurencyjnej⁷ albo zachodzący w czasie proces zmian, który może

⁶ S. Sudoł, *Przedsiębiorstwo, Podstawy nauki...*, op. cit., s. 105.

⁷ J. Beliczyński, (red.), *Koncepcje zarządzania współczesnym przedsiębiorstwem*. Wydawnictwo Mfiles.pl., Kraków 2010, s. 60.

dotyczyć części przedsiębiorstwa lub jego całości oraz odnosić się do wszystkich lub jednego obszaru funkcjonowania⁸.

Pojęcie rozwoju można sformułować jako wszystkie możliwe zmiany zachodzące w przedsiębiorstwie i jego strukturze, aby mogło ono uzyskać przewagę konkurencyjną. Do tych zmian można zaliczyć między innymi likwidację rozbieżności rozwojowych, wprowadzenie innowacji, kształtowanie możliwości rozwoju kapitału ludzkiego, wzmocnienie strategii przedsiębiorstwa poprzez wiedzę i umiejętności oraz poszanowanie dla kultury. Zmiany mogą odnosić się zarówno do wszystkich, jak i jednego obszaru funkcjonowania przedsiębiorstwa⁹.

Determinanty rozwoju przedsiębiorstw można podzielić na dwie podstawowe grupy – czynniki wpływające na przedsiębiorstwa z zewnętrznego otoczenia oraz wewnętrzne determinanty tworzone zazwyczaj przez samo przedsiębiorstwo, co zawiera tabela 3.

Tab. 3. Determinanty rozwoju przedsiębiorstw

Czynniki zewnętrzne	Czynniki wewnętrzne
<ul style="list-style-type: none"> • globalizację gospodarki, • koniunkturę gospodarczą, • sytuację na rynku zagranicznym i krajowym, • innowacje, • politykę fiskalną państwa oraz regulacje prawne, • poziom wzrostu gospodarczego, • swobodny przepływ towarów i usług 	<ul style="list-style-type: none"> • procesy zachodzące w przedsiębiorstwie, • posiadane zasoby materialne, • efektywność zarządzania, • partnerstwa biznesowe: <ul style="list-style-type: none"> – cel i strategia, – kapitał ludzki, – jakość, – konkurencyjność produktów i usług

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: A. Mitek, I. Micuła, *Współczesne determinanty rozwoju przedsiębiorstw prywatnych*, Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Nr 28, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2012, s. 60.

Należy zaznaczyć, że czynniki mające swoje źródło w otoczeniu są niezależne od przedsiębiorstwa, w znacznej mierze stanowią pochodną polityki władz państwowych i mechanizmów regulacji rynku, a także pozostają pod wpływem zarówno ogólnej kondycji i sytuacji gospodarczej w danym kraju, jak i koniunktury światowej. Z kolei czynniki wewnętrzne mają związek z działaniami podejmowanymi przez firmę, są powiązane z jej kondycją finansową, posiadanymi zasobami materialnymi, kapitałem intelektualnym, strukturą organizacyjną, przyjętą

⁸ R. Brajer-Marczak, *Modele dojrzałości procesowej w rozwoju organizacji* [w:] A. Stabryła, S. Wawak (red.), *Metody badania i modele rozwoju organizacji*. Wydawnictwo Mfiles.pl., Kraków 2012, s. 197.

⁹ M. Krezymon, *Determinanty rozwoju przedsiębiorstw sektora MSP*, *Współczesne Problemy Ekonomiczne* Nr 2(18)/2018, s. 25.

strategią rozwoju, metodami zarządzania, przedsiębiorczością, innowacyjnością oraz jakością produktów i usług¹⁰.

Wyżej wymienione czynniki zewnętrzne, takie jak globalizacja, silnie oddziałują na rozwój przedsiębiorstwa oraz swobodny dostęp do rynków zagranicznych zmusza do wprowadzania zmian, najczęściej innowacji, których wdrażanie niesie ze sobą wysokie koszty. Jednakże dostęp do różnego rodzaju dofinansowań, takich jak na przykład kredyty, leasing, subwencje, pozwala na pokrycie zobowiązań związanych z wydatkami na rzecz rozwoju. Siłą ekonomiczną przedsiębiorstwa jest jego gospodarka finansowa. Posiadanie kapitału własnego i obcego na wysokim poziomie zapewnia firmie możliwość rozwoju. Innowacyjność przedsiębiorstw w Polsce wzrasta z roku na rok dzięki programom organizowanym w ramach funduszy europejskich.

Wszystkie wymienione czynniki wewnętrzne oraz zewnętrzne sprowadzić można do konkurencyjności rynkowej przedsiębiorstwa. Rozwój, innowacje, posiadany kapitał, zasoby materialne i niematerialne, zarządzanie, poziom cen produktów i usług oraz inne można określić jako przewagę konkurencyjną. Rywalizacja jest stałą cechą gospodarki rynkowej. Analiza rynku pozwala na określenie czynników wpływających na konkurencyjność przedsiębiorstwa. Na atrakcyjność firmy wpływa konkurencyjność sektorów, w których prowadzi działalność oraz konkurencyjność gospodarki jako zbiór sektorów¹¹.

4. POJĘCIE I ISTOTA INWESTYCJI

Każde przedsiębiorstwo dąży do rozwoju oraz powiększenia swojej działalności a głównym elementem tych działań są inwestycje. Są one sposobem na przystosowanie się do zmieniającego się otoczenia oraz utrzymania pozycji na rynku.

Za inwestycje uznaje się wykorzystanie środków finansowych na nabycie rzeczowych składników majątkowych, finansowych środków majątkowych oraz niematerialnych wartości aktywów trwałych¹². Mają one postać wydatków na urządzenia rzeczowe i finansowe, wydatków na badania i rozwój, wdrożenia, kształcenie i na reklamę¹³.

Inwestycje to bieżące wyrzeczenie dla przyszłych korzyści, aktualne wydatkowanie środków finansowych bądź inne zaangażowanie kapitału, celem pozyskania określonych dóbr i obiektów materialnych oraz niematerialnych w przyszłości, proces, w którym następuje przekształcenie środków pieniężnych w inne dobra

¹⁰ R. Borowiecki, *Przedsiębiorstwo w obliczu wyzwań współczesnej gospodarki*, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2010, s. 409–410.

¹¹ M. Krezymon, *Determinanty rozwoju...*, op. cit., s. 28.

¹² D. Dębski, *Ekonomia i organizacja przedsiębiorstw*, Wydawnictwo WSiP, Warszawa 2006, s. 22.

¹³ P. Gisser, *Launching the new Industrial Product*. American Management Association Inc., New York 1972.

oraz wydatek pieniężny, który ma przynieść dochód temu, który podejmuje inwestycje¹⁴.

Zgodnie z przedstawionymi definicjami można wyróżnić dwa podejścia do pojęcia inwestycji¹⁵:

- podejście monetarne (finansowe) - definiujące inwestycje jako ruch pieniądza (w podejściu tym nie jest więc akcentowany materialny wymiar inwestycji),
- podejście rzeczowe - ukazujące inwestycję jako proces związany z ruchem dóbr (w podejściu tym zwraca się szczególną uwagę na konieczność uzyskania materialnego efektu w wyniku przeprowadzenia inwestycji).

W klasycznym ujęciu inwestycja przedsiębiorstwa charakteryzuje się długotrwałym zamrożeniem kapitału, ponadprzeciętną skalą nakładów (istotnie przewyższającą codzienną działalność przedsiębiorstwa) oraz ukierunkowaniem na przyszłą pozycję konkurencyjną przedsiębiorstwa¹⁶.

Podstawowym celem inwestycji jest zazwyczaj uzyskanie przez przedsiębiorstwo określonej przewagi konkurencyjnej bądź zapobieżenie utracie posiadanej pozycji rynkowej¹⁷.

Podstawowy podział inwestycji wskazuje na inwestycje rzeczowe, finansowe i niematerialne. Inwestycje rzeczowe polegają na tworzeniu nowych środków trwałych lub odtwarzaniu i unowocześnianiu majątku trwałego przedsiębiorstwa. Inwestycje finansowe to lokaty w akcje, nieruchomości i grunty, natomiast inwestycje niematerialne to inwestowanie we własne prace badawcze, szkolenie kadr i szeroko rozumiane zaplecze socjalne, czyli inwestycje w kapitał ludzki¹⁸.

Do realizacji inwestycji potrzebne są duże nakłady finansowe, co jest powiązane z efektywnością przyszłych działań. Inwestycje rzeczowe odgrywają podstawową rolę we wzmoczeniu wewnętrznym przedsiębiorstwa, mogą poprawić jego pozycję konkurencyjną lub zwiększyć udział w rynku. Inwestycje finansowe pozwalają na wykorzystanie wolnych środków finansowych celem uzyskania dodatkowego dochodu w sytuacji braku realizacji inwestycji rzeczowych. W przedsiębiorstwach niefinansowych nie powinny być traktowane priorytetowo w stosunku

¹⁴ H. Walica, *Inwestycje i controlling w przedsiębiorstwie*. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej, Dąbrowa Górnicza, 2007, s. 13-14.

¹⁵ J. Różański, *Inwestycje rzeczowe w procesach rozwojowych przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1998.

¹⁶ J. Różański, *Inwestycje rzeczowe oraz procesy fuzji i przejęć w przedsiębiorstwie* [w:] J. Różański (red.), *Inwestycje rzeczowe i kapitałowe*, Difin, Warszawa 2006, s. 14.

¹⁷ R. Rębilas, *Inwestycje jako warunek przetrwania i rozwoju przedsiębiorstwa* [w:] R.N. Hanisz (red.), *Inwestycje przedsiębiorstw i źródła ich finansowania. Teoria i praktyka*, Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej, Dąbrowa Górnicza 2012, s. 26.

¹⁸ J. Iwin, Z. Niedzielski, *Rzeczowy majątek trwały. Amortyzacja i inwestycje rzeczowe w finansach przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 150-151.

do inwestycji rzeczowych. Inwestycje finansowe mogą stanowić sposób podporządkowania innego przedsiębiorstwa. Uważa się jednak, że fuzje i przejęcia nie są typowymi inwestycjami finansowymi, gdyż mają również cechy inwestycji rzeczowych. Nabycie innego podmiotu odbywa się poprzez zakup akcji (inwestycja finansowa), ale cel tej transakcji wykracza poza zysk kapitałowy i dotyczy poprawy efektywności prowadzonej działalności (cecha inwestycji rzeczowej)¹⁹.

Podstawowe czynniki, które wpływają na zachowanie inwestycyjne przedsiębiorstw można podzielić na czynniki zewnętrzne i wewnętrzne. Wśród czynników wewnętrznych wymienia: stopień wykorzystania posiadanych mocy produkcyjnych, wysoki stopień zużycia posiadanych składników majątkowych, możliwości finansowe przedsiębiorstwa oraz skłonność kadry kierowniczej do ponoszenia ryzyka i jej oczekiwania związane z wpływem efektów inwestycji na jej własne kariery zawodowe. Natomiast wśród czynników zewnętrznych wyróżnił: koszt pozyskania kapitału obcego i dostępność funduszy zewnętrznych, wielkość spodziewanego popytu na produkty oferowane przez przedsiębiorstwo, oddziaływanie państwa w sferze podatkowej, stosowanie określonych ulg podatkowych i kształtowanie prawa w dziedzinie inwestycji²⁰.

Istotą inwestycji jest dążenie do maksymalnego zwiększenia zarobku jego posiadacza. Jednak, aby to spełnić musi posiadać cechy inwestycji, np. czas realizacji, ponoszone nakłady, oczekiwane przyszłe korzyści oraz ryzyko jakie ponosi w związku z inwestycją.

5. NAKŁADY INWESTYCYJNE PRZEDSIĘBIORSTW

Każdy podmiot aby osiągać jak największe zyski jest zmuszony do ponoszenia nakładów inwestycyjnych, czego efektem jest polepszenie jego pozycji konkurencyjnej na rynku. To od przedsiębiorstwa zależy w co i w jaki sposób zainwestuje, co będzie dla niego bardziej korzystne.

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady. Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, zasadzenia wieloletnie, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji. Pozostałe nakłady to nakłady

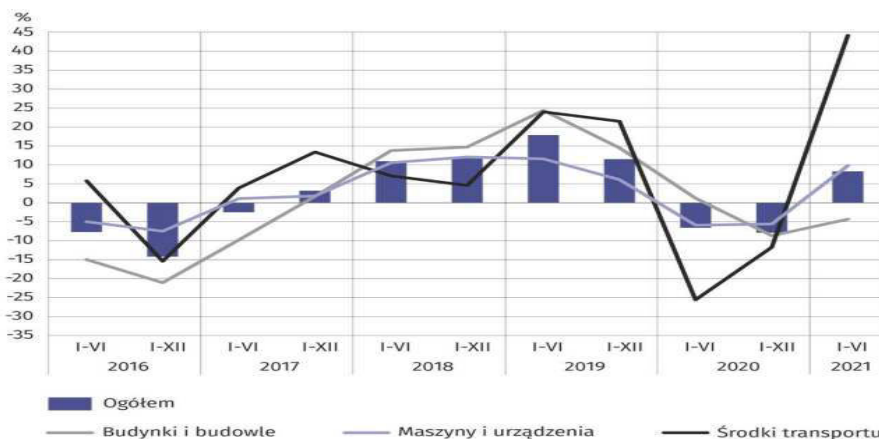
¹⁹ J. Różański, *Inwestycje rzeczowe w procesach rozwojowych przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1998.

²⁰ J. Różański, *Inwestycje rzeczowe oraz procesy fuzji...*, op. cit., s. 33-34.

na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych²¹.

W I półroczu 2021 roku nakłady inwestycyjne ogółem badanych przedsiębiorstw wynosiły 72,2 mld zł. Wartość była o 8,3% wyższa niż przed rokiem. Zmniejszyły się nakłady na budynki i budowle o 4,3%, natomiast wzrosły na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia o 9,8% oraz na środki transportu o 44,2%. Udział zakupów maszyn, urządzeń technicznych, narzędzi oraz środków transportu w nakładach ogółem wyniósł 63,4%. Wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych ogółem wyniosła 25,7 mld zł. Z ogółem wartości kosztorysowej inwestycji nowo rozpoczętych 5,8% przypadło na przedsiębiorstwa małe, 17,0% na jednostki średnie, a 77,2% na jednostki duże. Największy udział w zrealizowanych nakładach w I półroczu 2021 roku miały przedsiębiorstwa z siedzibą na terenie czterech województw: mazowieckiego, dolnośląskiego, wielkopolskiego i śląskiego łącznie 66,9%.

W 2018 i 2019 roku odnotowano znaczny wzrost ogółem inwestycji w porównaniu z latami 2016 i 2017. Mogły mieć na to wpływ środki unijne oraz utrzymująca się na wysokim poziomie konsumpcja krajowa.

Rys. 2. Nakłady inwestycyjne – wzrost/spadek w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego.

Źródło: Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w okresie styczeń-wrzesień w 2021r., GUS, Warszawa 2021, s. 4

Zgodnie z art. 3 ust.1 pkt 14 ustawy o rachunkowości²² z zastrzeżeniem pkt 17 przez wartościach niematerialne i prawne rozumie się, nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego

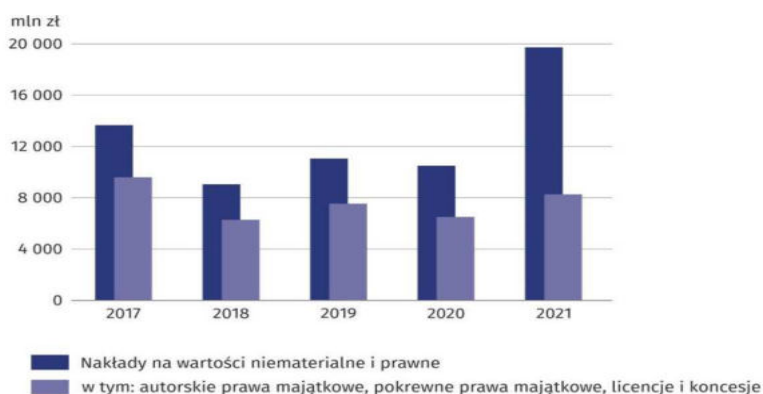
²¹ Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych 01-12. 2021r., GUS, Warszawa 2022, s. 27.

²² Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217).

wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, a w szczególności:

- a) autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje,
- b) prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych,
- c) know-how.

W przypadku wartości niematerialnych i prawnych oddanych do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub leasingu, wartości niematerialne i prawne zalicza się do aktywów trwałych jednej ze stron umowy, zgodnie z warunkami określonymi w ust. 4. Do wartości niematerialnych i prawnych zalicza się również nabytą wartość firmy oraz koszty zakończonych prac rozwojowych.

Rys. 2. Nakłady na wartości niematerialne i prawne oraz autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje i koncesje badanych przedsiębiorstw niefinansowych w latach 2017-2021.

Źródło: Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych 01-12. 2021 r., GUS, Warszawa 2022, s. 29.

W 2021 roku nakłady na wartości niematerialne i prawne wyniosły 19,7 mld zł i były o 87,9% wyższe niż w 2020 roku. Udział w tych nakładach jednostek małych wyniósł 33,3%, jednostek średnich – 9,8%, a jednostek dużych – 56,9%. W strukturze nakładów na wartości niematerialne i prawne 41,9% stanowiły nakłady na autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje i koncesje²³.

²³ Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych 01-12. 2021r., GUS, Warszawa 2022, s. 29.

PODSUMOWANIE

Jednym z najważniejszych czynników rozwoju gospodarki są inwestycje realizowane przez wszystkie podmioty działające na rynku. Są one determinantem postępu, nowoczesności i dynamizmu. Na ważność inwestycji wpływa kilka elementów. Zaangażowanie zazwyczaj znacznych kwot środków finansowych na działalność inwestycyjną wymusza podejmowanie racjonalnego wyboru źródła finansowania, czy wyboru efektywnego wariantu projektu inwestycyjnego.

Inwestowanie w przedsiębiorstwo polega na planowaniu i wdrażaniu przedsięwzięć, które pomagają w rozwoju jednostki w długim okresie. Największe szanse na poprawienie swojej konkurencyjności na rynku mają przedsiębiorstwa, które są w stanie dostosować się do zmian zachodzących w otoczeniu i szybko na nie zareagować.

Na podstawie analizy danych statystycznych wynika, że przedsiębiorstwa z każdym rokiem zwiększają nakłady inwestycyjne. W I półroczu 2021 roku nakłady inwestycyjne ogółem badanych przedsiębiorstw wynosiły 72,2 mld zł., co oznacza wzrost wartości o 8,3% w stosunku do roku poprzedniego. Ponadto w 2021 roku nakłady na wartości niematerialne i prawne wzrosły o 87,9% w porównaniu z 2020 roku i wynosiły 19,7 mld zł.

Reasumując można stwierdzić, że inwestycje są szansą dla przedsiębiorstw na osiągnięcie większych zysków niż dotychczas. Pozwalają udoskonalić, unowocześnić oraz sprawić, że przedsiębiorstwo będzie bardziej konkurencyjne na rynku.

BIBLIOGRAFIA

1. Beliczyński J., (red.), *Koncepcje zarządzania współczesnym przedsiębiorstwem*. Wydawnictwo Mfiles.pl., Kraków 2010.
2. Borowiecki R., *Przedsiębiorstwo w obliczu wyzwań współczesnej gospodarki*, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2010.
3. Brajer-Marczak R., *Modele dojrzałości procesowej w rozwoju organizacji* [w:] A. Stabryła, S. Wawak (red.), *Metody badania i modele rozwoju organizacji*. Wydawnictwo Mfiles.pl., Kraków 2012.
4. Dębski D., *Ekonomia i organizacja przedsiębiorstw*, Wydawnictwo WSiP, Warszawa 2006.
5. Gisser P., *Launching the new Industrial Product*. American Management Association Inc., New York 1972.
6. Iwin J., Niedzielski Z., *Rzeczowy majątek trwały. Amortyzacja i inwestycje rzeczowe w finansach przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
7. Kasiewicz S., Możaryn H. (red.), *Teoria przedsiębiorstwa*, SGH, Warszawa 2004.
8. Krezymon M., *Determinanty rozwoju przedsiębiorstw sektora MSP*, Współczesne Problemy Ekonomiczne Nr 2(18)/2018.
9. Matusiak K.B., *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011.

10. Mitek A., Micuła, I., *Współczesne determinanty rozwoju przedsiębiorstw prywatnych*, Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Nr 28, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2012.
11. Rębilas R., *Inwestycje jako warunek przetrwania i rozwoju przedsiębiorstwa* [w:] R.N. Hanisz (red.), *Inwestycje przedsiębiorstw i źródła ich finansowania. Teoria i praktyka*, Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej, Dąbrowa Górnicza 2012.
12. Różański J., *Inwestycje rzeczowe oraz procesy fuzji i przejęć w przedsiębiorstwie* [w:] J. Różański (red.), *Inwestycje rzeczowe i kapitałowe*, Difin, Warszawa 2006.
13. Różański J., *Inwestycje rzeczowe w procesach rozwojowych przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1998.
14. Sudół S., *Przedsiębiorstwo. Podstawy nauki o przedsiębiorstwie, Zarządzanie przedsiębiorstwem*, PWE, Warszawa 2006.
15. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217).
16. Ustawa z 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1360)
17. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 162).
18. Walica H., *Inwestycje i controlling w przedsiębiorstwie*. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górnicze, Dąbrowa Górnicza 2007.
19. Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych 01-12. 2021 r., GUS, Warszawa 2022.
20. Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w okresie styczeń-wrzesień w 2021 r., GUS, Warszawa 2021.

INVESTMENT AS A DETERMINANT OF ENTERPRISE DEVELOPMENT

Abstract

The purpose of the article is to assess the importance of investment activities for the development of enterprises.

The article discusses the concept and characteristics of enterprises, as well as the essence and classification of investments realized in the enterprise. Using statistical data, the level and structure of investment expenditures of enterprises in 2016-2021 are presented.

Under the conditions of a market economy, every enterprise should implement investment activities, as this is a factor that affects the rate of development of the enterprise.

Keywords: investment, enterprise, capital expenditures.